

**Комунальний заклад культури –
Донецька обласна універсальна наукова бібліотека ім. Н. К. Крупської
(КЗК – Донецька ОУНБ ім. Н. К. Крупської)**

Поштова адреса: 83001 м. Донецьк, вул. Артема, 84

Тел./факс: (062) 335-30-79, 345-10-13, 335-01-79

Адреса електронної пошти: dob@library.donetsk.ua

Адреса веб-сторінки в Інтернеті: <http://www.library.donetsk.ua>

Комунальний заклад культури – Донецька обласна універсальна наукова бібліотека ім. Н. К. Крупської

– головна бібліотека регіону, потужний автоматизований інформаційний, просвітницький, культурний, дослідний, науково-методичний центр Донеччини. Головне завдання закладу – формування та задоволення інформаційних і творчих потреб користувачів за допомогою традиційних та інноваційних форм роботи.

Основні показники бібліотеки

(станом на 1 січня 2013 р.)

Кількість бібліотечного фонду – 1 607 915 пр.

Кількість користувачів – 43 274 особи.

Чисельність штатних працівників – 183 особи.

Коротка історія бібліотеки

Сталінська окружна центральна бібліотека (нині КЗК – Донецька ОУНБ ім. Н. К. Крупської) була створена відповідно до рішення Президії Сталінського окружного виконавчого комітету від 2 серпня 1926 р. для забезпечення культурних потреб мешканців міста. Розпочала свою діяльність головна книгозбірня Донеччини 1 грудня 1926 р.

Зі створенням Донецької області у 1932 р. бібліотеку реорганізовано в обласну.

У 1936 р. бібліотеці присвоєно ім'я Н. К. Крупської.

Спочатку бібліотека знаходилася в клубі ім. Ф. Енгельса (колишній театр братів Тудоровських). Початок 1920-х рр.

1960–1990 рр. стали періодом становлення книгозбірні як наукової установи, перетворення її на потужний автоматизований інформаційний, просвітницький, культурний, науково-методичний центр, оснащений сучасними технологіями.

Бібліотека є комунальним закладом культури, який заснований на спільній власності територіальних громад сіл, селищ, міст, що перебувають в управлінні Донецької обласної ради.

Інформація про приміщення бібліотеки

У 1926 р. у приміщенні клубу ім. Ф. Енгельса (колишній театр братів Тудоровських) під бібліотеку було виділено декілька кімнат. Будівлю театру у стилі модерн побудували в 1904 р. брати-купці Тудоровські. З 1970-х рр. у ньому розміщується Донецький державний економіко-технологічний технікум.

З початку існування читальні приміщення не відповідало масштабам її роботи. Тому в 1927 р. завіду-

*Будівля Сталінської обласної бібліотеки ім. Н. К. Крупської.
Початок 1940-х рр.*

вач бібліотеки на засіданні міськради Сталінського округу порушив питання щодо нового приміщення для бібліотеки.

За роки свого існування бібліотека не раз змінювала адресу розташування. На початку 1930-х рр. вона переїхала в будинок на вул. Новомартенівській (нині вул. Постишева), де займала частину кімнат на другому поверсі будівлі (у 2007 р. будівлю зруйновано, на її місці зведено торговельний центр).

І хоча на той час у Донбасі пріоритет надавався промислового будівництва, вже у 1933 р. було порушено питання про будівництво культурних закладів, зокрема обласної бібліотеки. У 1935 р. затверджено місце будівництва, а наступного року – закладено фундамент будівлі.

Восени 1936 р. бібліотека знову змінила адресу. Цього разу було надано 5 кімнат у напівпідвальному приміщенні колишнього магазину на Пролетарському проспекті (нині просп. Маяковського).

Сталінська бібліотека увійшла до переліку найважливіших об'єктів соціально-культурного будівництва Донецької області за 1936 р. Зведення книгозбірні здійснювалося за проектом архітектора Харківського інституту «Гипроград» Еммануїла Львовича Гамзе. Але через відсутність коштів та матеріалів будівниц-

тво йшло дуже повільно. Зі спогадів ветеранів відомо, що актив читачів бібліотеки у 1937 р. написав листа Н. К. Крупській із проханням посприяти прискоренню будівництва книгозбірні.

У вересні 1939 р. збудовано одне крило будівлі (нині у цій частині розташована Донецька обласна дитяча бібліотека ім. С. М. Кірова), в якому розташувалася книгозбірня та почала обслуговувати читачів. Решту приміщень продовжували будувати. У роки Другої світової війни будівництво було призупинено та відновилося лише на початку 1950-х рр.

Будівля Донецької ОУНБ ім. Н. К. Крупської. 1956 р.

Сьогодні архітектурний вигляд центральної частини шахтарської столиці складно уявити без монументальної споруди книгозбірні, розміщеної на перехресті головних магістралей міста – вулиці Артема та бульвару Шевченка. Сучасного вигляду вона набула у 1956 р. після повоєнної відбудови та реконструкції під керівництвом донецького архітектора Миколи Івановича Порхунова.

Будівля бібліотеки, виконана у стилі сталінський ампір, вражає витонченою красою та урочистістю. Вона має периметральне планування, що було притаманне архітектурі будівництва міст 1930-х рр. Кутову частину бібліотеки, виконану у формі барабана, обрамлено напівколоннами коринфського ордера, що надає їй граціозності та гармонійної пропорційності. Чотириповерхова будівля бібліотеки увінчана стальним куполом.

Фасади вирішені пластично з використанням класичної ордерної системи архітектурних деталей: розвинутий карниз, напівкруглі пілястри з капітелями на простінках між вікнами від другого до четвертого поверхів. Перший поверх, візуально відокремлений від решти будівлі, разрустований на камені. На рівні другого поверху в декоративно оформлених напівкруглих нішах розміщені горельєфи українських та

російських письменників, діячів науки. Авторами скульптурних творів є відомі донецькі митці Наум Абрамович Гінзбург, Павло Павлович Гевеке, Костянтин Юхимович Ракитянський. Будинок цегляний, покритий різними видами декоративної штукатурки. Як і на інших будівлях сталінської епохи, на фасадах та в інтер'єрах бібліотеки присутня радянська символіка. Прямокутний внутрішній двір бібліотеки замкнутий декоративними металевими ґратами.

Дух колишньої епохи також простежується і в інтер'єрах книгозбірні, які вражають ясністю внутрішнього декору. У головному вестибюлі розміщено троє вхідних дверей, які оформлені сандриками та ліпними лиштвами. Холи прикрашені колонами з ліпними капітелями. Малюнок кам'яної підлоги у фойє на першому поверсі та кам'яних сходів відповідає канонам ордерної класики. На стінах бокових маршів сходів у круглих нішах розміщені бюсти видатних письменників і вчених. Просторі читальні зали та лекційна зала прикрашені колонами й пілястрами з канелюрами. Стелі бібліотеки оформлені кесонами та ліпними розетками. Таке вирішення декоративних елементів додає бібліотечному простору композиційної

завершеності. На сходовій клітці першого поверху відвідувачів бібліотеки зустрічала (нині прикрашає музей бібліотеки) скульптура Н. К. Крупської. Рішенням виконкому Донецької обласної ради народних депутатів від 28 грудня 1983 р. № 622 будівлю бібліотеки визнано пам'ятником архітектури місцевого значення.

На сучасному етапі бібліотека знаходиться в стадії реконструкції та капітального ремонту.

Основні характеристики бібліотечного приміщення:

- площа бібліотеки – 12 850,5 м²;
- наявність читальних залів – 2 (365 місць);
- літературний музей – 1;
- лекційна зала – 1 (140 місць);
- наявність виставкових залів – функції виставкових залів виконують холи книгозбірні;
- стан опалювальної, водопровідної та каналізаційних систем, електричної мережі – задовільний;
- технічний стан будівлі – потребує капітального ремонту та реставрації.

Сучасний вигляд книгозбірні. 2011 р.

Читальна зала. 2011 р.

Хол бібліотеки, четвертий поверх. 2011 р.

Приміщення музеїв Т. Шевченка та В. Стуса. 2013 р.

Зала каталогів. 2011 р.

Читальна зала. 2012 р.

Список використаної літератури

1. Альтер, М. Первая в Юзовке // Веч. Донецк. – 1992. – 15 авг. – С. 2. – (Малоизвестные страницы истории города).
2. Буценко, Н. Д. История строительства Донецкой областной универсальной научной библиотеки, 1926–1940 гг. // Летопись Донбасса. – 2006. – № 3. – С. 28–29. – (Подлинные истории).
3. Луганський, В. Бібліотека шахтарського краю // Соц. культура. – 1959. – № 2. – С. 23.
4. Новый очаг культуры : открылась областная библиотека им. Н. К. Крупской // Соц. Донбасс. – 1956. – 7 дек.
5. [О переезде областной библиотеки в отстроенную часть здания] // Соц. Донбасс. – 1939. – 12 сент.
6. Окружная центральная библиотека // Диктатура труда. – 1926. – 1 дек.
7. Прохоров, П. На строительстве библиотеки // Соц. Донбасс. – 1940. – 31 июля. – С. 3.
8. Розанов, Е. Наша библиотека : истории строки // Комсомолец Донбасса. – 1987. – 5 авг. – С. 3.
9. Руссов, В. Имени Н. К. Крупской // Соц. Донбасс. – 1957. – 1 дек.